

Cel de-al doilea
FESTIVAL
INTERNATIONAL
*al teatrelor
de păpuși*

Margareta Niculescu

**ÎNTÎLNIRI ȘI...
REÎNTÎLNIRI
PĂPUȘĂREȘTI**

Al doilea Festival internațional al teatrelor de păpuși și marionete de la București — de care ne despart doar câteva zile — va încununa prin amploarea ce se anunță de pe acum, un an bogat în acțiuni multiple, care au meritul de a depăși semnificația unor simple întâlniri de breaslă, cuprinzând în sensurile lor cele mai largi și mai profunde, o contribuție la cunoașterea și înțelegerea între popoare.

Festivaluri internaționale și naționale, seminarii, expoziții, cel de-al VII-lea Congres al Uniunii Marionetiștilor exprimă energia cu care păpușarii luptă pentru a face din arta lor, o artă contemporană.

O privire cit de sumară — atît cît ne permite spațiul — asupra acestor strădanii nu e lipsită de interes.

Înscris în calendarul anual UNIMA, Festivalul de la Bochum-Braunschweig (R.F.G.) — sub cele două nume ale sale: „Maestrii păpușari din Bochum“ și „Cea de-a II-a săptămână internațională de la Braunschweig“ s-a desfășurat într-o atmosferă cordială. Vechile, tradiționalele legături de prietenie — întărite și amplificate de frecvența întilnirilor păpușărești internaționale din ultimii ani — au imprimat și de data aceasta acel climat cald, familiar, caracteristic reuniunilor păpușarilor, care reușesc atât de bine să fie festivi, fără a fi ceremonioși. La aceasta a contribuit ospitalitatea lui Fritz Wortelman, directorul „Institutului german pentru teatrul de păpuși“ din Bochum, și a prof. Harro Siegel din Braunschweig, animatorii entuziaști ai acțiunii.

Emoționați de confruntările propriilor creații artistice, dar și capabili a se entuziasma în fața realizărilor altora, păpușarii (peste 150 de artiști din 15 țări) — neobosiți în a comenta și dezbate — au prezentat piese și spectacole de o diversitate în măsură să dea strălucire acestei arte.

De altminteri, tocmai bogăția de teme și exprimări artistice, evidențiate de confruntările internaționale — și uneori chiar de cele la scară națională —, demonstrează celor ce încearcă să delimiteze genul păpușăresc în cuprinsul îngust al unei definiții, zădărnicia încercărilor lor.

Inepuizabila forță a păpușarului de a inventa, cu o încântătoare sinceritate, a dat păpușii fețe multiple. Păpușa e idee, poezie, spirit. Grotescă sau romantică, ironică, de o vervă răutăcioasă, simplă, naivă, directă sau de un rafinament subtil, păpușa, fie că ia chip asemănător omului, fie că îl sugerează numai, este totdeauna umană în universul său sensibil și rațional.

Desigur, nu toți o înțeleg așa. Unii se rezumă în a anima, e drept, cu multă măiestrie, bucațele de plută, de lemn sau sirmă, articulate. Dar, mulțumindu-se cu atât, nu reușesc să înlăture spectatorilor sentimentul penibil pe care îl naște înlocuirea artei complexe care e spectacolul, cu demonstrația goală. Fără îndoielă că pentru a scrie cuvântul, trebuie să cunoști literele, dar dacă nu ai intenția de a-l scrie, e inutil efortul celei mai măiestrite caligrafieri. De aceea, doar sub titlul de „studii“ sau „experiențe tehnice cu păpușa“, poate fi salvată — în cadrul unei manifestări de artă — prezența „spectacolelor“ lui „Marionettenstudio der Werkakademie Kassel“. În program, acolo unde îndeobște sînt trecute piesa și personajele, această trupă a înscris „oscilații“, „pinze“, „spirale“. De o demonstrație tehnică abuzivă păcătuiesc și unele numere ale trupei inventivilor păpușari amatori din Schwanewede — „Die Klappe“. Acestei tendințe i se asociază în parte clasa prof. Harro Siegel din Braunschweig, reușind să evadeze din categoria acestor demonstrații doar în măsura în care bunul gust, simțul culorii, muzica, mișcarea reușesc să alcătuiască un tot armonios. Lipsit de o idee clară, spectacolul său, alcătuit din două părți: „Făpturi din adîncul mărilor“ și „Corpul cu două capete“ (Der Doppelkopf), nu reușește să țină treaz pînă la capăt interesul publicului.

Replica viguroasă dată de celelalte spectacole este îmbucurătoare.

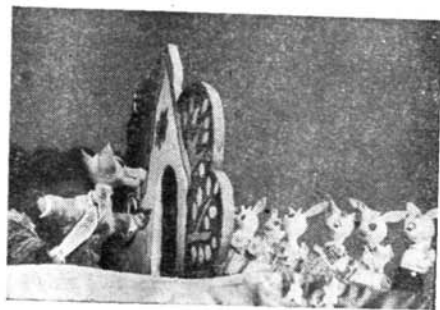
Una din trupele care au suscitât un viu interes este cea înființată de maestrul Max Jacob, „Die Hohensteiner“, nume ce îmbrățișează astăzi activitatea a două formații: una condusă de Harald Schwartz, alta de Frederic Arndt, și care-și datorează renumele și popularitatea nu numai celor peste 30 de ani de activitate, ci îndeosebi caracteristicilor distincte, proprii. Prin ce te ciștigă aceste păpuși cu mască rigidă, cu mișcări primare, nu îndeajuns de expresive? Jocul — fie pentru copii, fie pentru adulți (au prezentat în transcriere proprie și Dr. Faust) — ține de caracteristicile teatrului popular, sugerînd o discretă perspectivă spre modern. Kasperl — tradiționalul și mereu actualul Kasperl — nepuizabil în a improviza, calitate ce nu lipsește nici unuia din personaje (se poate citi artiști), dă spectacolului o prospețime, o spontaneitate, rezultată din sentimentul că totul se naște atunci, pe loc, pentru prima oară, în prezența și cu contribuția spectatorului.

Cu mult interes este aşteptată evoluţia păpuşarilor sovietici. Ei vor fi reprezentaţi la Festival de colectivele a două teatre: Teatrul Mare de păpuşi din Leningrad şi Teatrul de păpuşi din Riga. Fotografiiile din stînga reprezintă două scene din spectacolul „Paradisul de aur”, prezentat de colectivul leningrădean.

Scenă din piesa „Din viaţa insectelor”, jucată de colectivul din Leningrad

Imagine din spectacolul „Lupul şi cei 7 iezi” — Teatrul de păpuşi din Riga.

Nu mai puțin popular, deși de o cu totul altă factură, s-a prezentat spectacolul entuziaștilor artiști din Karlovy-Vary, Guliver în țara păpușilor de Joseph Pehr, interpretat de actori și păpuși. Un prim merit este imbinarea armonioasă a planurilor de joc: relația om-păpușă, rezolvată spiritual, și care reușește să fie firească, necesară dramatic, sugerind bucuria jocului, o atmosferă de voie bună. Aci, totul e realizat la modul simplu și sincer cu care copiii acceptă convenția trenului obținut prin răsturnarea scaunelor, acceptind implicit, deci, și morala istorioarei. Am putea reproșa doar momentele de pantomimă inutil de lungi, actorii confundind virtuțile mimului cu gesticulația „mută“.

Menționăm măcar pentru informare, prezența trupei Ly & Don Vermeire din Haga, spectacolul cu Pinocchio, în interpretarea păpușarilor iugoslavi din Ljubljana, tinăra trupă din Stockholm, condusă de Michael Meschke, înființată de numai un an, ceea ce nu a împiedicat găsirea unui stil propriu, dar din păcate inclinat, în Povestirile lui Hoffmann, spre o atmosferă de morbiditate ce întunecă momentele de reală poezie. Pe lângă acestea, reprezentația dată de studenții indonezieni, deși interpreții nu s-au ridicat deasupra liniei documentare, ne-a cucerit prin farmecul gingașelor siluete javaneze ce se profilau pe albul ecranului luminat.

Tuturor acestor spectacole li se adaugă, ca o incununare deosebită a potențelor teatrului de păpuși, Zwirtala muzicanțului, prezentat de Teatrul „Lalka“ din Varșovia — cunoscut publicului nostru din spectacolul Aventurile lui Guignol, adus la Festivalul de la București în 1958. Regizorul Jan Wilkovski și scenograful Adam Kilian au vădit o dată mai mult a fi două personalități artistice viguroase, interesante.

Cele două festivaluri au reunit la o competiție prietenească, ansambluri profesioniste numărând peste 30 de persoane, amatori talentați și artiști ce practică genul atractiv, amuzant, al scenetelor scurte, umoristice, grotești sau poetice, și uneori chiar mici poeme tragice. Maeștrii genului au fost și de data aceasta francezul Yves Joly și Albrecht Roser din Stuttgart — cunoscuți și îndrăgiți de publicul Capitalei de la primul Festival internațional al teatrelor de păpuși. Îmbogățindu-și și programul cu câteva scene noi, Roser ne-a cucerit cu Clovnul și balonul. El a vădit o sensibilitate și o candoare remarcabile. Minuite cu deosebită măiestrie, păpușile lui Jean Loup-Temporal din Paris înmănușează câteva momente spirituale în spectacolul intitulat Parada, de o „savantă“ naivitate.

Reprezentările date de Teatrul „Tândărică“ în cele câteva orașe din Ruhr — Remscheid, Gelsenkirchen, Leverkusen și Bochum — cu Mina cu cinci degete și Micul Muck, s-au bucurat și ele de o entuziastă primire din partea publicului, consemnată de altminteri și în presă. Și cu acest prilej a fost subliniat rolul educativ al spectacolelor noastre, cu o insistență ce avea caracter de chemare. „Rheinische Post“ scrie „...Copiii au urmărit plini de interes, palpitând, povestea plină de farmec și fantezie a micului Muck. Ei au văzut triumfând bunătatea și dreptatea și au înfierat pe nelegiuiți.“ „...Ovațiile entuziaste ale tinerilor spectatori au știut să răsplătească din inimă acest rar eveniment“ scrie „Neue Rhein-Zeitung“ și adaugă: „...Teatrul de păpuși influențează publicul, de aceea el este un instrument educativ“ „...Parodia Mina cu cinci degete a făcut și în acest scurt turneu o impresie puternică.“ „O satiră admirabilă, fără cuvinte, la adresa romanelor polițiste de proastă calitate...“ — cu aceasta își începe articolul cronicarul lui „Westdeutsche Allgemeine Zeitung“ și continuă: „...rominii sint plini de vioiciune și originalitate...“ Ziarul „Kölnische Rundschau“ își intitulează cronica: „O artă păpușărească desăvârșită“, iar „Neue Rhein-Zeitung“: „Puppenspiel ohne Vorbild“, menționind în cuprinsul său: „...Asemenea artă păpușărească este fără prototip, ea este tot atât de originală, pe cât de unică.“ „Rheinischer Generalanzeiger“ conchide: „Dacă păpușarii lui «Tândărică» sint considerați printre cei mai buni păpușari ai lumii, acest lucru este justificat...“

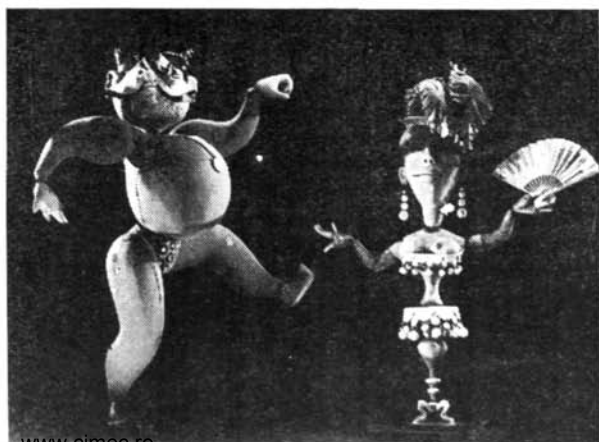
Păpușarii din Cairo au realizat câteva spectacole cu sprijinul artiștilor din R.P.R. O imagine din spectacolul „Fiica sultanului“

Două imagini din spectacolul „Guliver în țara păpușilor“, interpretat de actori și păpuși (Teatrul de păpuși din Karlovy-Vary)

Conduși de prof. Harro Siegel, păpușarii din Braunschweig (R.F.G.) au montat spectacolul „Corpul cu două capete“

Astfel, justificat este și sprijinul solicitat țării noastre pentru a doua oară de oficialitățile egiptene, în dorința continuării îndrumării de către artiști români a teatrului de marionete din Cairo. Noul membru al familiei păpușarilor a prezentat anul acesta piesa *Flica* sultanului, basm arab de Salah Jahin, și *Punguța* cu doi bani, o versiune a *Vioricăi* Filipoiu după Ion Creangă, în traducerea popularului poet Beiram el Tunessy, prima piesă tradusă în arabă din repertoriul teatrelor de păpuși. Colectivul egiptean numără artiști talentați: pictorii Nagy Chakar și Mustafa Kemal — minutori îndemnatoci — și în scurt timp vor câștiga experiență și cei ce s-au dedicat regiei: Salah Sakka și Ali Salem Ibrahim. Stimulate de succesul primului teatru de marionete din Cairo, alte noi inițiative se înscriu în viața artistică a capitalei egiptene. În grădina „Metropol” cîntărețul popular Chukoukou a prezentat, în colaborare cu Salah Sakka, un spectacol de păpuși — imbinare de piese în spirit popular și piese moderne. Spectacolul, deși dominat de puternice elemente de diletantism, se bucură — prin noutatea genului, prin savoarea sa populară — de succes. Alexandria cunoaște și ea o învioreare a activității micii trupe a lui Tarabo, care prezintă sporadic spectacole cu păpuși pe mină, de o factură modernă, europeană.

Contribuția românească la dezvoltarea artei păpușărești se înscrie în programul acțiunilor întreprinse în vederea realizării unei apropieri din ce în ce mai strinse între oamenii de artă și cultură.

***

Festivalul național al teatrului de păpuși polonez a avut loc de la 22—28 mai la Varșovia, în prezența a numeroși invitați din alte țări. Febrilitatea și entuziasmul sugerau atmosfera unei repetiții generale în vederea găzduirii în anul 1962 a celui de-al VIII-lea Congres UNIMA.

Repertoriul a cuprins cu prioritate spectacole pentru copii, indicînd prin aceasta destinația principală a teatrelor, fără a exclude bineînțeles spectacolele pentru adulți.

Premiile I (două) au fost acordate cunoscutului teatru „Lalka” pentru Zwirtala muzicantul, despre care vorbim în acest articol, și Teatrului „Grotoska” pentru spectacolul *Supliciile* lui Peter Ohei. Reprezentația dată de „Grotoska” a provocat și de data aceasta — se pare a fi una din ambițiile colectivului cracovian — discuții aprinse asupra mijloacelor scenice (măști mari îmbrăcate pe capul actorilor) la genul păpușăresc.

Ceea ce trebuie relevat ca dominantă a teatrului de păpuși polonez este nivelul la care se situează arta scenografilor, mult deasupra celorlalte valori ale spectacolului (text, regie, interpretare). Păpușile și decorurile expresive afirmă fantezie și ingeniozitate.

De altfel, mai elocvent — decît o pot face eu — vor vorbi despre nivelul și caracteristicile teatrului de păpuși polonez spectacolele celor două trupe ce și-au anunțat participarea la Festivalul din septembrie. Teatrul „Arlequin” din Lodz, condus de animatorul și regizorul Henrik Ryl, va prezenta *Rîșnița de cafea* și *Invenția* profesorului Alunel, iar Teatrul „Miniatura” din Gdansk va juca *Plutașul* și *potecuța* și *Cismărașul* și *acul*.

***

Astăzi, în lumea întreagă (în lumea păpușarilor, adică) Bucureștiul este un nume familiar, nume înscris pe biletul de tren, de avion, de vapor, și pe etichetele lipite pe lăzile mari cu păpuși ce se îndreaptă spre capitala țării.

Ospitalitatea noastră, subiect frecvent pe buzele păpușarilor, elogiată cu căldură și consecvență de Max Iacob, președintele UNIMEI, va fi confirmată și de data aceasta, odată cu interesul publicului pentru arta teatrului de păpuși. Îndeobște, confruntările vin să afirme trupe, să consacre numele unor artiști. Dar în competiția ce a avut loc la București acum mai bine de doi ani, un loc de

frunte l-a ciștigat și publicul. Aproape 100 de spectacole pe distanța a două săptămîni, cu săli arhipline, vorbesc despre ceva mai mult decît o simplă curiozitate, vorbesc despre atașament, despre dragoste pentru cultură, pentru artă. Păcat că imposibilitatea unor aplicări concrete face impracticabilă acordarea de premii publicului!

Răsplata trebuie să fie însă — firesc — inclusă în valoarea spectacolelor ce se prezintă. Parcurgînd lista celor 33 de teatre care și-au anunțat participarea, capeți convingerea că ele nu vor dezamăgi. Convingerea e născută din prezența unor trupe ale căror creații ne-au emoționat și entuziasmat cu prilejul unor întîlniri anterioare, cit și a unor trupe de prestigiu ce ni se vor dezvălui pentru prima dată. Al doilea festival nu va fi o repetiție a primului: vom descoperi stiluri, concepții, valori noi. Apreciații păpușari leningrădeni vor juca Paradisul de aur și piesa Din viața insectelor. Cehoslovacia va fi reprezentată de una din trupele consacrate ale țării, teatrul din Libe, condus de entuziastul artist Jiri Fillipi. Ne bucurăm că vom putea vedea reprezentațiile artistului Karl Schröder din Dresda și-i vom asculta admirabila voce. Umorul discret, subtil, al păpușarilor francezi nu va fi dezmințit: Jean Loup-Temporal este unul din participanți. Din Anglia vin trei formații, printre care cunoscuta trupă a lui John Wright. Olanda, Ungaria, Belgia, Norvegia, Germania Federală, Bulgaria, Finlanda vor face ca peisajul păpușăresc european să fie de data aceasta mai complex și mai variat.

Mai „internațional“ decît primul, festivalul va aduce spectacole a căror amprentă națională distinctă, net detașată de arta altor popoare, va da competiției un colorit viu și va suscita un interes deosebit.

Un capitol inedit îl vor oferi două conferințe urmate de exemplificări, ținute de d-nele Marjorie Batchelder McPharlin și Candelario (S.U.A.), și demonstrațiile cu umbre, prezentate de indianul Ramana Murty.

***

Arta păpușărească, consecventă străvechilor ei tradiții progresiste, dar păstrîndu-și în innoirile ei același caracter profund popular, se va dovedi o dată în plus slujitoare credincioasă a năzuințelor celor mai arzătoare ale omului.

Tuturor oaspeților noștri, un cald și din toată inima: Bine ați venit!

